

Asia: VN/17836/2022

Lausuntopyyntö tartuntatautilainsäädäntöön esitettyjä kehitystarpeita koskevasta muistiosta / Social- och hälsovårdsministeriet begär utlåtande om en promemoria om utvecklingsbehoven i fråga om lagstiftningen om smittsamma sjukdomar

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopyyntö VN/17836/2022

Tartuntatautilainsäädäntöön esitettyjä kehitystarpeita koskeva muistio

Akava ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa otsikon asiassa.

Akava pitää hyvänä, että tartuntatautilainsäädännön kehittämistarpeita kartoitetaan laajasti. Pidämme lainsäädännön uudistamista perusteltuna. Voimassa olevaan tartuntatautilainsäädäntöön liittyy runsaasti erilaisia kehitys-, muutos- ja uudistustarpeita.

Kiinnitämme lausunnessamme huomiota erityisesti seuraaviin työelämään liittyviin kysymyksiin:

Luku 3.1.2 Viranomaisten tehtävät ja toimivaltuudet

Muistiossa esitetään arvioitavaksi sitä, olisiko jatkossa syytä lainsäädännöllisin keinoin turvata nykyistä sääntelyä paremmin myös työterveyshuollon ja yksityisen terveydenhuollon mahdollisuudet osallistua tartuntatautien torjunta- ja hoitotyöhön.

Akava pitää kannatettavana, että julkisen ja yksityisen palvelujärjestelmän resursseja hyödynnetään tartuntatautien torjunnassa ja pandemian hoitamisessa. On tärkeää, että yksityisten työterveystoimijoiden rooli rokotustoiminnassa ja osana tartuntatautien torjunnan kokonaisuutta selkiytetään lainsäädännössä. Kokonaisuudessa tulee huomioida myös tarvittavan lisäkoulutuksen määrittely ja sen järjestäminen.

Luku 3.1.3 Tartuntataudin leviämisen ehkäiseminen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikön sisällä

Koronaviruspandemian aikana vierailijarajoitukset aiheuttivat käytännössä monenlaisia ongelmia. Muistiossa esitetään, että tartuntatautilain uudistamisen yhteydessä tulisi arvioida, olisiko joissakin tilanteissa tartuntatautien leviämisen ehkäisemiseksi sekä ihmisten terveyden ja hengen suojelemiseksi tarpeellista voida rajoittaa esimerkiksi vierailuja erilaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköihin.

Pidämme perusteltuna, että tartuntatautilainsäädännön uudistamisen yhteydessä arvioidaan vierailujen rajoittamista joissakin tilanteissa. Tuomme kuitenkin esille, että rajoitustoimien on oltava oikeasuhteisia ja tarkoituksenmukaisia. Tulee huomioida, että esimerkiksi yhteiskunnan kokonaisyödyn kannalta riskin muodostaa myös se, jos laitoksen ulkopuolisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntarjoajien työskentelymahdollisuuksien rajoittaminen aiheuttaa sote- tai kuntoutuspalvelujen loppumisen.

Tartuntojen ehkäiseminen hygieniaohteiden ja infektion torjunnan keinoin tulee ottaa myös paremmin huomioon. Olisi esimerkiksi suositeltavaa, että palvelunjärjestäjät ja -tuottajat sisällyttävät näiden toteutumisen seurannan osaksi omavalvontaa.

Luku 3.1.5 Tartuntatautien ilmoittaminen, tietojen luovuttaminen ja rekisterit

Pidämme hyvänä, että uudistuksen yhteydessä selvitetään miten eri tietojärjestelmien yhteentoimivuutta ja tietojen kokoamista voidaan parantaa.

Kuten muistiossa todetaan, työnantajalla ei ole lähtökohtaisesti oikeutta saada tietoa työntekijänsä tarttuvasta taudista. Työnantajalla on kuitenkin työturvallisuuslaissa säädetty velvollisuus huolehtia työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Muistiossa tuodaan esille, että saattaisi olla tarkoituksenmukaista, että myös työnantajalla olisi tietyissä tilanteissa oikeus saada tieto työntekijänsä yleisvaarallisesta tartuntataudista.

Korostamme tarvetta tehdä huolellinen arvio tilanteista, joissa tartuntatautien torjunnan ja muiden terveyden suojelemiseksi voisi olla tarkoituksenmukaista käsitellä työntekijöiden terveystietoja, ottaen huomioon myös suhde yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain sääntelyyn.

Luku 3.1.6 Rokotukset

Muistiossa on kuvattu tulkintahaasteita, jotka liittyvät rokotussuojaan sosiaali- ja terveydenhuollossa. Koronaviruspandemian aikana tartuntatautilain väliaikaisesti voimassa olleen 48 a §:n tulkinta aiheutti työelämässä haasteita, joihin on lainsäädäntöä uudistettaessa tarpeen kiinnittää erityistä huomiota. Käytännössä esiintyi esimerkiksi tilanteita, jossa työnantajat laajensivat rokotusvelvollisuutta lainsäätäjän tarkoittamaa laajemmaksi. Myös ostopalveluna tai palvelusetelillä hankituissa palveluissa on ollut epäselvää, miten palveluiden ostaja käytännössä varmistaa, että palveluiden tuottajalla on tarvittava rokotesuoja.

Lainsäädäntöä uudistettaessa on tarpeen selkeyttää missä tehtävissä on tarkoituksenmukaista vaatia rokotussuojaa, mitä rokotuksia kulloinkin on syytä vaatia ja mihin rokotuksiin työntekijöillä on työsuojelullisesta näkökulmasta oikeus.

Luku 3.2.2 Työntekijöiden asema toimintaa koskevien rajoitusten yhteydessä (tartuntatautilain uudistuksessa huomioitavat uudet sääntelytarpeet)

Muistiossa on työntekijöiden näkökulman osalta tuotu esille, että tartuntatautilainsäädännön uudistuksen yhteydessä tulisi arvioida tarkemmin, mitä mahdollisista rajoitustoimista seuraa työnantajille sekä työntekijöille. Ja onko mahdollisten rajoitustoimien yhteydessä tarve määritellä myös työoikeudellisia seuraamuksia laajemmin vai onko yleinen työoikeudellinen sääntely riittävää myös tartuntatautien torjuntaan liittyvien rajoitustoimien yhteydessä.

Akava painottaa, että rajoitustilanteissa toimenpiteiden arvioinnin osalta tarkastelukulma on lähinnä asiakkaiden, potilaiden ja oppilaiden eikä työntekijöiden tilannetta ei ole tarkemmin kuvattu tartuntatautilaissa. Voimassa olevassa tartuntatautilaissa ei ole myöskään otettu kantaa laajemmin työoikeudellisiin seuraamuksiin toiminnan sulkemisen johdosta. Näitä kysymyksiä on tarpeen tarkastella jatkovalmistelussa.

Lainsäädäntöä uudistettaessa tulisi esimerkiksi tarkastella muistiossa mainittujen tilanteiden ohella myös sekä työnantajan että työntekijän asemaa tilanteessa, jossa työntekijä kuuluu sairautensa vuoksi riskiryhmään ja tartuntatauti voi aiheuttaa vakavan uhan henkilön terveydelle, mutta työnantajalla ei ole tarjota tehtäviä, joihin ei liity suurta altistumisriskiä.

Työturvallisuuden näkökulma tulee ottaa nykyistä paremmin huomioon. Työpaikalla tapahtuvien tartuntojen ehkäisyn tukemiseksi tulisi selkeämmin säätää, kenen vastuulla henkilösuojainten ja tarvittavien hygieniatoimintojen järjestäminen on. Työsuojelua tulee suojainten käytön osalta huomattavasti tehostaa ja työsuojeluvaltuutetuille mahdollistaa riittävä viranomaistuki poikkeustilanteiden varalle. Henkilöstön työturvallisuus tulee taata, eikä sitä pidä vaarantaa henkilösuojainten hankintakustannusten vuoksi. Lainsäädännöllä tulisi jatkossa varmistaa, että kullakin hyvinvointialueella on pandemian varalle riittävän suuri henkilösuojainten valmiusvarasto, ja että suojainten käytön kustannukset kohdentuvat oikeudenmukaisesti eri toimijoille.

Ojala Katri
Akava ry